

گمانه‌زنی درباره ساکن بعدی کرملین
جانشین ولادیمیر پوتین کیست؟

دوشنبه ۱۹ دی ۱۴۰۱_ ۱۶ جمادی الثانی ۱۴۴۴_ ۹ ژانویه ۲۰۲۳

هشتمین روزنامه

روزنامه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی صبح ایران

دارالفنون چگونه تاسیس شد؟
دانشگاهی که امیر کبیر فقط دو هفته‌اش را دید

سال هفتم_ شماره ۲۱۰۱_ ۸ صفحه_ قیمت ۲۰۰۰ تومان

فروش فیلتر شکن در پایان راه؟

همدلی | بازار فیلترشکن‌ها درست در روزگاری که محدودیت‌های اینترنتی شدت گرفته، داغ‌تر هم شده و خیرها حکایت از افزایش چند برابری قیمت‌ها نسبت به هفته‌های گذشته دارد. آمار دقیقی از مصرف فیلترشکن در کشور وجود ندارد، اما بررسی آمارها و نمودارهای ارائه شده در سایت «کلود فلیر» که یکی از بزرگ‌ترین شبکه‌های تحویل محتوا یا CDN در جهان است، نشان می‌دهد میزان استفاده کاربران ایرانی از وی‌پی‌ان بسیار زیاد است. به استناد آمار این سایت، استفاده از ابزارهای فیلترشکن و وی‌پی‌ان بعد از آغاز محدودیت‌های اینترنتی و فیلترینگ، به طور چشمگیری افزایش یافته است.

خودروهایی که آلودگی جابه‌جایی کنند

آب پاکی چمران روی دست تهرانی‌ها:

فعال‌واگن جدیدی به مترو اضافه نمی‌شود

یک تهیه‌کننده موسیقی:

بسیاری از هنرمندان ساز خود را فروخته‌اند

بازگشت به عقب در شیوه تهیه بودجه ۱۴۰۲

تکمیل پازل احمدی‌نژاد در دولت رئیسی

همدلی | شباهت‌های دولت رئیسی به دولت‌های محمود احمدی‌نژاد، هر روز بیشتر می‌شود، تا نشان دهد که اصول‌گرایان روال تازه‌ای برای اداره کشور ندارند. روزهای گذشته مشخص شده بود که بودجه کشور دوباره به سبک دوران دولت محمود احمدی‌نژاد به مجلس ارائه شده است. روزهایی که کشور در شرایط سخت مالی بود و دولت توان اداره امور کشور را به‌خصوص در حوزه مالی نداشت. همین هم باعث می‌شد که محمود احمدی‌نژاد بودجه را برخلاف قانون و با تأخیر زیاد به مجلس ارائه کند. این رویه هر چند

روایت پدر «شادی جمشیدی» از جان‌باختگان هواپیمای اوکراینی در گفت‌وگو با همدلی

آن سه روز و این سه سال

مردی که از قضاوت تاریخ خائف نشد

هاشمی به روایت هاشمی

بیانیه‌ی شورای عالی انقلاب فرهنگی درباره مواجهه با بدحجابی:

در زمین دشمن بازی نکنیم

«بی‌حجابی» نامیده می‌شود باید کاملاً هوشمندانه و واقع‌بینانه باشد. چنانکه رهبر معظم انقلاب اسلامی هشدار دادند ضعف حجاب بعضی از بانوان را نباید به معنای بی‌اعتقادی آنان به مبانی دینی و مخالفت آنان با انقلاب و جمهوری اسلامی دانست و علاوه بر این باید علاوه بر چادر که حجاب سنتی و فراتر از آن است، انواع دیگر حجاب را، که نمونه‌هایی از آن در دیگر کشورهای اسلامی نیز مشاهده می‌شود در چارچوب حکم شرعی حجاب محترم و مجاز دانست.»

در پایان این بیانیه آمده است: «شورای عالی انقلاب فرهنگی با تأکید بر لزوم و اهمیت رعایت حجاب در جامعه ایران از همه دست‌سگانه‌ها و نهادهای مسئول در این امر می‌خواهد که علاوه بر عمل به وظایف قانونی خود، در درجه اول با تبیین دیدگاه اسلام و قانون درباره زن و مسأله حجاب به تحکیم مبانی اعتقادی بانوان، به ویژه نسل جوان به رعایت این فریضه الهی کمک کنند و تأنبا در برخورد با بعضی هنجارشکنی‌ها در مسئله حجاب، مراقب باشند در دامی که دشمنان برای ملت ما طراحی کرده‌اند گرفتار نشوند و در زمین غرب که پیوسته درصدد ایجاد انواع دوگانه‌های سیاسی و اجتماعی میان ملت ماست، بازی نکنند.»

گمانه‌زنی درباره ساکن بعدی کرملین

جانشین ولادیمیر پوتین کیست؟

این مساله باعث نمی‌شود که او نامزد ارجحی برای جانشینی پوتین باشد به ویژه اینکه در محافل سیاسی یک شخصیت نرم و ناتوان و بدون جاه طلبی دارد. پوتین همچنین می‌تواند جانشینی را برای خود تعیین کند که در این وضعیت بر اساس پیش‌بینی‌های اود مرلین، پژوهشگر دانشگاه بروکسل و متخصص امور روسیه احتمالا کسی را که از نظر او بهترین شخص برای حفظ روند امور و تضمین ثبات کشور باشد، انتخاب خواهد کرد.

اوایل مه دستگاه اطلاعات خارجی روسیه از جراحی پوتین در آینده به خاطر نوع نامشخصی از سرطان خبر داد، برخی اعلام کردند که احتمالاً نیکولای پاتروشف دبیرکل کنونی شورای امنیت ملی روسیه جانشین او می‌شود. نام پاتروشف در کنار سرگئی شویگو، وزیر دفاع روسیه به عنوان جانشینان احتمالی پوتین دیده می‌شود. این دو شخصیت بسیار به پوتین نزدیک هستند و از اولین کسانی بودند که از قصد پوتین برای حمله به اوکراین خبر داشتند. پاتروشف دست راست پوتین است و براساس گزارش سازمان اطلاعات آمریکا پیشنهاد ادامه حمله به اوکراین را داده بود. براساس گزارش یک تحلیلگر سیاست روسیه نقاط تشابه زیادی بین تفکرات پوتین و پاتروشف وجود دارد. پاتروشف یک فرد بسیار محافظه کار و مخالف لیبرالیسم است. این دو نفر اکنون علیه آمریکا متحد هستند. پاتروشف آمریکا را یک قدرت شورش می‌داند. پاتروشف و شویگو پرونده شخصی مناسبی برای جانشینی پوتین دارند و اجازه ادامه نظام کنونی روسیه را خواهند داد و هر کدام از آنها به قدرت برسند هیچ چیزی را از جمله جنگ اوکراین را تغییر نخواهد داد.

آنا کلن، پژوهشگر اعلام کرد: اگر حادثه دائمی برای پوتین بیفتد گروه‌های زیادی برای سیطره بر قدرت تلاش خواهند کرد به ویژه اینکه افرادی که از وضعیت کنونی ناراضی هستند بسیار بیشتر از هر زمان دیگری هستند. میخائیل کاسیانوف، نخست وزیر سابق روسیه و عضو مخالفان معتقد است که در نهایت در دوره مابعد پوتین انتخابات برگزار خواهد شد. وی در مصاحبه با خبرگزاری فرانسه گفت: من اطمینان دارم که روسیه به مسیر ایجاد یک کشور دموکرات باز خواهد گشت. کاسیانوف هشدار داده که جانشینی پوتین به ویژه بعد از جنگ اوکراین یک مسأله دشوار خواهد بود. وی گفت: بعد از فاجعه‌ای که شاهد آن هستیم مطمئناً مخالفان در آن به چالش کشیده خواهند شد. آنها باید هر چیزی را از صفر شروع کرده و بار دیگر یک دوره کامل را از اصلاحات اقتصادی و اجتماعی آغاز کنند. چالش‌های بسیار سنگینی وجود دارند که باید با آنها مقابله شود.

شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص حجاب و عفاف بیانیه‌ای صادر کرد. در این بیانیه که روز یکشنبه منتشر شد، آمده است: «حقیقت این است که حجاب یک حکم اسلامی و شرعی است و از اموری نیست که مذاهب اسلامی بر سر آن اختلاف داشته باشند. حجاب از جمله احکامی است که درک فلسفه آن دشوار نیست. هر کس با تاریخ جوامع بشری آشنا باشد تصدیق می‌کند که حرکت از برهنگی به سوی پوشش در همه جوامع انسانی کهن، نشانه حرکت به سوی زندگی انسانی است و عفت و شرم، که پوشیدگی از لوازم و نتایج آن است ارزشی اخلاقی و رفتاری و انسانی است.»

در بخش دیگری از این بیانیه آمده است: «بر خلاف آنچه تبلیغ می‌شود تجربه چهل و چهار ساله جمهوری اسلامی ایران ثابت کرده است که حجاب به هیچ‌وجه مانع حضور در فعالیت‌های اجتماعی و دست یافتن به موفقیت‌های علمی و هنری و ورزشی و اقتصادی و فرهنگی نیست. زن ایرانی در دفاع مقدس و جنگ تحمیلی هشت‌ساله نقشی ایفا کرده است که همچون ستاره‌ای بر تارک تاریخ می‌درخشد.» شورتی عالی انقلاب فرهنگی در ادامه نوشت: «سرانجام باید گفت مواجهه با آنچه در جامعه ما

گمانه‌زنی درباره ساکن بعدی کرملین

جانشین ولادیمیر پوتین کیست؟

یک سایت فرانسوی گزارشی را درباره شایعات درخصوص وضعیت جسمانی رئیس جمهور روسیه منتشر کرد و معتقد است که اگر هیچ شخصی به صورت رسمی به جای وی تعیین نشود احتمالاً دو نفر از مناسب‌ترین نامزدها سیاست کنونی کرملین را اداره کنند.

جانشین ولادیمیر پوتین کیست؟

سایت ژئوپلیتیک فرانسه در گزارشی اعلام کرد: هر روز پیش‌بینی‌های جدیدی درباره وضعیت جسمانی ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه وجود دارد. برخی می‌گویند که سرطان خون یا مشکل تیروئید یا بیماری پارکینسون دارد. آخرین شایعات در چهارم ژانویه نیز حاکی از این بود که پوتین رو به موت است. به گزارش ایسنا، کاترین کولونا، وزیر امور خارجه فرانسه در این باره اعلام کرد: هیچ مسأله تأیید شده‌ای وجود ندارد.

از زمان جنگ اوکراین در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ شایعات درباره وضعیت جسمانی پوتین افزایش یافته است. بهار گذشته پوتین بعد از کنفرانس مجازی با مشاوران و رهبران نظامی مورد معالجه پزشکی قرار گرفت. اواخر مه سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه تمام شایعات را تکذیب و اعلام کرد هیچ فرد عاقلی نمی‌تواند نشانه‌ای از بیماری را در پوتین ببیند.

اما این سؤال مطرح است که اگر پوتین بمیرد چه کسی رهبر روسیه خواهد بود؟ اکتبر ۲۰۲۱ ولادیمیر پوتین در جواب سؤالی درباره جانشین احتمالی او به شبکه سی ان بی سی آمریکا گفت: ترجیح می‌دهم پاسخی به این سوال ندهم. ما منتظر انتخابات آتی هستیم.

به لطف اصلاحات قانون اساسی که در سال ۲۰۲۰ صورت گرفت ولادیمیر پوتین تا سال ۲۰۳۶ می‌تواند در قدرت بماند که در آن زمان سن وی بین ۸۳ تا ۸۴ سال خواهد بود. اگر پوتین مجبور شود از قدرت کناره گیری کند براساس ماده ۹۲ بند چهارم قانون اساسی روسیه نخست وزیر باید رهبری دوره انتقالی را برعهده بگیرد. در صورتی که به دلایل پزشکی، برکناری یا مرگ فعالیت رئیس جمهور متوقف شود، براساس قانون اساسی روسیه به مدت ۹۰ روز نخست وزیر جانشین رئیس جمهور خواهد بود و ظرف این سه ماه باید انتخاباتی برای انتخاب رئیس جمهور جدید برگزار شود.

وضعیت هرگونه که باشد قدرت به صورت موقتی به میخائیل میروشستین، نخست‌وزیر روسیه منتقل می‌شود که از ژانویه ۲۰۲۰ این پست را برعهده گرفته است. او ۵۶ ساله و از جناح تکنوکرات است. او قبل از اینکه نخست وزیر شود برای بیشتر مردم شناخته شده نبود اما از محبوبیت زیادی برخوردار است البته

یادداشت

از ناامیدی آبی تا نافرمانی اجتماعی

مهدی میرزایی - بسیاری از کارشناسان و منابع رسمی مکتوب باور دارند که خشکسالی‌های بین سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۰ از عوامل مؤثر بر بحران سوریه بوده است. برای دولت‌هایی که در مناسبات ملت - دولت شفافیت و مسئولیت‌پذیری ندارند، خشکسالی بهانه‌ای برای عدم پاسخ‌گویی درباره اضمحلال منابع طبیعی مانند آب، خاک، مرتع، جنگل و ... می‌گردد. در صورتی که ضعف در مدیریت منابع طبیعی، واگذاری‌های سفارشی و سوءاستفاده از قوانین، در هنگام بروز پدیده ناهنجار خشکسالی خود را بیش از پیش نمایان می‌کند و شامل پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، امنیتی خواهد شد.

از سوی دیگر کشور ما هم علاوه بر قرارگیری در کمربند بیابانی کره زمین، تحت تأثیر تغییرات اقلیمی در بازه‌ی زمانی خشکسالی قرار دارد. ولیکن مسئولان آبی کشور به‌جای اتخاذ تدابیر مدیریتی و قانونی برای کاهش پیامدهای ناشی از ناهنجاری‌های زیست محیطی، اجتماعی، اقتصادی و ... دانما دست به مصاحبه می‌زنند و متفقا کمبود آب، کاهش بارش، مخاطرات تأمین آب شرب، پیشروی بیابان و نظایر آن را چون هراسی در دل شهروندان القا می‌نمایند. به‌طور مثال اگر در یک بازه زمانی فصلی مصاحبه‌های مسئولان و مدیران آبی کشورمان را پایش نماییم، به این نتیجه می‌رسیم که از مدیران وزارت نیرو تا شرکت‌های مادر تخصصی و مدیران و معاونان انواع سازمان‌های استانی مرتبط با آب و حتی بیشتر، دست به مصاحبه‌های متنوع می‌زنند و محتوای گفتار غالب آنها نفس‌های آخر منابع آب زیرزمینی، خشک شدن سدها و رودخانه‌ها، چشمه‌ها و قنوات و ... است. آن‌ها بدون آگاهی و پیادسسنجی، پاش و بی‌انگهی آبی را به جامعه تزریق می‌کنند که منجر به سیاه نمودن آینده و ناامنی آبی، تشویش اذهان، عامل رقابت منطقه‌ای در قحطیه‌سازی، مهاجرت‌های اقلیمی و غیره می‌گردد. به‌نظر نگارنده ضعف در اعمال مدیریت بهبودبخش منابع طبیعی (آب، خاک، مرتع و جنگل) و محیط زیست و اثرات آن در افکار عمومی باعث بخشی از نارضایتی‌ها و اعتراضات و اغتشاشات چند ماهه‌ی اخیر کشورمان بوده است.

در صورتی که مخاطب مشکلات آبی خود مدیران و نهادهای تصمیم‌گیر هستند، آنها با انواع مصاحبه‌های متعدد، نوعی اضطراب را به جامعه منتقل می‌کنند. به‌نظر می‌رسد که اقدامات دهه‌های گذشته خود را در تعدد ساخت سسد، صدور مجوزهای حفر چاه فراتر از ظرفیت منابع آب زیرزمینی و انتقال‌های غیرمطابعاتی آب از حوضه‌ای به حوضه دیگر و عدم توانایی در انسداد ده‌ها هزار چاه غیرمجاز را فراموش کرده و برای تولید آب به صرفه‌جویی بیش از پیش مردم یا بذل توجه آسمان روی آورده‌اند که تمرکز بر این موارد هم قطعا به این همه بوروکراسی نیاز ندارد.

از آنجایی که حیات جوامع و تمدن‌ها مستقیماً به وجود و دسترسی به آب بستگی دارد، بنابراین ایجاد قوانین بروز و سخت‌گیرانه با رویکرد پایداری منابع طبیعی و مضافاً اتخاذ تدابیر مؤثر مدیریتی نیاز مبرم برای تضمین حیات جوامع، پایداری محیطی و آرامش اجتماعی است. فلذا تجربه نشان داده که مصاحبه‌های متعدد و تکرار بحران خودساخته‌ی آب نه تنها نمی‌تواند به حل مسأله کمک نماید بلکه باعث تشویش اذهان نیز می‌گردد. بنابراین مدیران باید کانال‌های اطلاع‌رسانی را دقیقاً مشخص نمایند و بر نقش محوری روابط عمومی نهادها جهت ارتقای سطح آگاهی و مشارکت عمومی با اخبار امیدوارکننده تأکید نمایند.

یادداشت

بن سلمان و چشم‌انداز پروژه نوسازی خاورمیانه

صلاح‌الدین هرسنی - بعد از انجام و اجرایی سازی اصلاحات اعلام شده توسط محمد بن سلمان ولیعهد سعودی، او از ضرورت نوسازی خاورمیانه سخن می‌گوید و مدعی است که در پرتو اصلاحاتش، خاورمیانه و مشخصاً کشورهای عربی حوزه خلیج فارس بزودی به قطب توسعه تبدیل خواهد شد. واقعی دانستن برنامه‌های بن‌سلمان در نوسازی جدید خاورمیانه و تبذیل شدنش به اروپا در آینده نزدیک، با ظرفیت‌های این کشورها مرتبط است. برای نمونه عربستان در میان کشورهای جهان در ردیف ۱۰ کشور ثروتمند جهان قرار دارد. اقتصاد کشور دیگر این منطقه یعنی امارات متحده عربی به گونه‌ای است که از منظر تولید ناخالص داخلی ۳ برابر نسبت به سال‌های گذشته رشد کرده است.

اما بی‌تردید راز تبدیل شدن کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و مشخصاً عربستان آن‌هم طبق انگاره‌های ادراکی - تحلیلی بن‌سلمان، در رانتیر بودن آن‌هاست. از منظر ادبیات اقتصادی، رانت به در آمدهایی گفته می‌شود که بدون زحمت و تلاش یدی و فکری به دست می‌آید و طبق نظریه اغلب نظر به پردازان دولت رانتیر، هر دولتی که بتواند ۴۲ درصد یا بیشتر از کل درآمد خود را از رانت خارجی حاصل از صدور یک ماده زیرزمینی یعنی نفت به دست آورد، دولت رانتیر لقب می‌گیرد. واقعیت آن است که همه کشورهای حوزه خلیج فارس دارای منابع نفتی هستند و راهبردهای آن‌ها در نشست‌هایی چون سازمان اوپک تعیین کننده است. البته صرف منحص و محدود ساختن این کشورها و مشخصاً عربستان تحت زعامت بن‌سلمان به رانتیرسیم، همه دلایل ایجاد رنسانس در خاورمیانه طبق معیارهای رنسانس در اروپا نیست. به نظر میرسد هرگونه امید به ایجاد رنسانس به واسطه برنامه‌های اصلاحی محمد بن‌سلمان به نتایج اجرای پروژه اصلاحات او در عربستان آن هم از هنگامی که به ولیعهدی انتخاب شد، باز می‌گردد. واقعیت آن است که اصلاحات بن‌سلمان باعث ساخت‌شکنی از برخی عادات، سنت‌ها و بنیان‌های غیر دموکراتیک در عربستان شده است. برای نمونه، اصلاحات مورد نظر بن‌سلمان باعث نقش‌یابی فزاینده زنان در حیطه‌های اجتماعی و فرهنگی شد. موسیقی این کشور که به واسطه فرات‌های خشن سلفی در محال رفته بود، تحت اصلاحات بن‌سلمان از حاشیه به متن آمد. فضاهای گردشگری طبق استانداردهای جهانی برای استفاده شهروندان فراهم شد. احداث آسمان‌خراش‌ها، شهرنشینی و سبک زندگی به شیوه اروپایی و عربی گسترش یافته و به واسطه افزایش نیروی متوسط جدید، عربستان قرار است که خود را آماده پذیرش رنسیس‌ها و وظواهر دموکراسی ببیند. از منظر سبک پوشش، برنامه‌های اصلاحی عربستان چالش‌هایی برای زنان ایجاد نکرد و مورد موافقت نیروهای اجتماعی قرار گرفت.

از منظر سیاسی نیز آن‌گونه که از برخی نشانگان در عربستان و کشورهای حوزه خلیج فارس پیداست، برنامه‌های نوسازی بن‌سلمان قرار است آداب کهنه و منسوخ انتخاب حکمرانی به روش موروثی را به کنار نهاده و روش انتخاباتی و صندوق رای را جایگزین آن سازد. ضمن آنکه بن‌سلمان با توجه به کشش‌ها و الگوهای رفتاری خود به این نتیجه رسیده است که رانتیرسیم عربستان برای او و سایر فرزندان و مقامات آل سعود قدرت فراتر از ایجاد کند و موحد استبداد و خودکامگی نشود. در شرایط حاضر به نظر می‌رسد که با توجه به عبور بن‌سلمان از اتهام اجرای قتل خاشقچی و یا نادیده گرفته شدن آن توسط برخی متحدان او در دنیای غرب و تمایل زایدالوصفش به حضور در محافل بین‌المللی به ویژه حضور در گروه ۲۰، عزم بن‌سلمان را برای ایجاد رنسانس و مدرن ساختن عربستان و مجموعه‌های عربی طبق مدل رنسانس اروپایی فراهم کرده است.